

Sürrealizm Akımı

Sürrealizm Nedir Ne Demek Anlamı

Sürrealizm terimi, "gerçeküstücülük" olarak da bilinir ve yaygın olarak kabul görür. Bazı edebiyat uzmanları ise "üst-gerçekçilik" veya "gerçekötecilik" terimlerini önerirler. Ancak gerçeküstü teriminin, anlam bakımından yanıltıcı olabileceğini ve sürrealizmin farklı bir gerçeklik biçimini ifade ettiğini savunurlar. Sürrealizm akımı, 20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren resim, şiir ve sinema gibi farklı sanat alanlarına yayılan ve uzun süre etkisi devam eden bir akımdır. André Breton tarafından kuramlaştırılmıştır ve Freud'un psikanalitik görüşlerinden etkilenir. Sürrealizm, geleneksel sanata başkaldıran bir manifesto ile tanıtılır ve hala sanatçılar tarafından teknik olarak kullanılmaktadır. Bu akımın kökenleri ve işlevi konusundaki detaylar daha fazla incelenecektir.

Genel anlamda **edebi akımlar**ın oluşumu, siyasi, sosyal ve kültürel faktörlerin bir sonucudur. **Gerçeküstücülük**, önceki akımlar gibi tarihsel bağlam içinde gelişmiş ve siyasi temellere dayanmıştır. Bu akım, sadece estetik değil, aynı zamanda siyasi bir tavır taşır. Sürrealizm, Birinci Dünya Savaşı sırasında yükselen rasyonalizm, milliyetçilik ve mevcut düşünce yapısına bir tepki olarak doğar. Bu nedenle gerçeküstücülüğün kökenlerini anlamak için o dönemin siyasi bağlamına odaklanmak gerekir.

Sürrealizmin Doğuşu Sırasında ve Siyasi-Kültürel Konteks:

Batı'da Orta Çağ'ın sona ermesiyle birlikte Rönesans ve Aydınlanma Dönemi, akıl ve bilimi ön plana çıkardı. Sanayi Devrimi, coğrafi keşifler ve teknolojik ilerlemeler, Batı'yı Doğu'dan daha güçlü hale getirdi ve medeniyet uçurumunu artırdı. Bu dönemde, sömürgecilik faaliyetleri arttı. 19. yüzyılın sonlarına doğru, sömürgecilik ve emperyalizm hızla yayıldı. Birinci Dünya Savaşı öncesinde, büyük güçler dünyanın büyük bir kısmını sömürgeleştirdi.

Bu süreçte özellikle Afrika sömürgeleştirildi. Osmanlı İmparatorluğu da paylaşıldı. Sömürge imparatorlukları, sömürgelerini ekonomik olarak sömürdü ve onları kapitalist sistemin bir parçası haline getirdi. Bu süreç, Batı ülkelerinin dünya genelinde hâkimiyetlerini artırdı. Zayıf ülkeler, bu büyük güçlerle ittifaklar kurmak zorunda kaldılar. Sürrealizmin gelişimi de bu siyasi ve kültürel konteks içinde etkilendi.

Sömürgecilik döneminde, Avrupa ülkeleri birbiriyle büyük savaşlardan kaçınıyordu. Ancak Alsace-Lorraine sorunu Fransa ve Almanya arasındaki ilişkileri germiştir. Ayrıca, emperyalist faaliyetler nedeniyle Avrupa ülkeleri arasında bir sömürge yarışı vardı. İngiltere bu yarışta önde giderken Almanya geride kalmıştı. Milliyetçilik yükseliyordu ve savaş için bir bahane bulmak gerekiyordu. Bu bahane, Ferdinand'ın 1914'te Saraybosna'da öldürülmesi oldu. Bu olay, büyük devletleri ve sömürgelerini de dahil eden büyük bir savaşın başlamasına yol açtı. Bu savaş, 1914-1918 yılları

arasında gerçekleşti ve yaklaşık dokuz milyon insan öldü. Ayrıca, Almanya, Rusya, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı gibi büyük imparatorluklar da ortadan kalktı.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında yeni devletler kurulsa da, Avrupa'da bir nizam sağlanmamıştı. Yaklaşık yirmi yıl sonra, artan milliyetçilik ve 1917 Rus Devrimi'nin etkileri nedeniyle II. Dünya Savaşı patlak verdi. Bu savaşta 50 milyondan fazla insan hayatını kaybetti ve tarihin en büyük savaşlarından biri oldu. Sürrealizm, I. ve II. Dünya Savaşları arasında ortaya çıktı, bu dönemde milliyetçiliğin aşırı boyutlara ulaştığı bir zamandı. Faşist rejimlerin etkisi altındaki Almanya ve İtalya, Avrupa'da büyük değişikliklere neden oldu. Sürrealizm, insanları bu olumsuz koşullardan kaçmaya ve içsel dünyalarına sığınmaya teşvik etti.

I. Dünya Savaşı'nın ardından, insanlar varoluşlarına yeni bir anlam vermeye çalıştılar. Bu dönemde, bazı sanatçılar geleneksel değerleri korumaya ve eskiyi canlandırmaya çalıştı, diğerleri ise tamamen kopmayı tercih etti. Ancak, bu farklı yaklaşımlar arasında temelde ortak bir ilgi vardı: toplumsal konular ve trajik ögeler. Sürrealizm, bilinçaltının anlamsızlığından ve kaostan kaçışı arayışı olarak ortaya ıktı. André Breton'un Freud'un psikanalitik görüşleriyle etkileşimi, sürrealistlerin içsel dünyalarına odaklanmalarına neden oldu. Bu nedenle, bilinçaltının rolünü anlamak, sürrealizmin anlayışını daha iyi kavramamıza yardımcı olur.

Gerçeküstüçülük (Sürrealizm) Akımı ile Sigmund Freud, Psikanaliz ve Bilinçaltı Etkileşimi

Sigmund Freud'un psikanaliz teorileri, din, aşk, cinsellik, insan gelişimi ve ölüm gibi konularda derin etkiler yarattı ve psikiyatrinin yanı sıra sanat ve edebiyatı da etkiledi. Freud, son dönemdeki bilimsel gelişmelerin insanların düşünce tarzını değiştirdiğini ifade etti. Bu gelişmelerden biri, dünyanın evrenin merkezi olmadığı gerçeğiydi, diğeri ise insan egosunun kısıtlandığı ve bilindışıyla ilgili sınırlı bilgiye sahip olması gerektiğini gösteren psikoloji araştırmalarıydı.

Freud, ilk olarak hipnoz altındaki hastaların geçmişlerini hatırlamalarına ve duygusal travmaları ifade etmelerine yardımcı olmak için çalışmaya başladı. Daha sonra Josef Breuer ile birlikte bu çalışmaları yayımladı. Freud, daha sonra kendi psikanalitik yöntemini geliştirdi ve nevroz kökenli bozukluklarda cinsellik kaynaklı endişeleri incelemeye başladı. Geleneksel hipnoz tedavisini bırakarak serbest çağrışım yöntemini kullanarak hastalarını keşfetmeye çalıştı.

Serbest ağrışım, hastanın zihinsel içeriklerini düşünce sıralamasında özgürce ifade etmesini sağlar, bu düşünceler anlamlı veya anlamsız, uygun veya uygun olmayan, önemli veya önemsiz olabilir. Bu süreç, gizli sorunların açığa çıkmasını sağlar. Freud'un hastalarına uyguladığı bu yöntemi sürrealistler de kullanmıştır.

Freud, kişilik gelişiminde önemli bir rol oynayan ve ruhsal bozukluklara neden olan unutulmuş anıların bilince çıkmasını engelleyen süreci "direnme" ve olayın bastırılma sürecini "bastırma" olarak adlandırır. Bastırılan genellikle ahlaka aykırı arzuları içerir, ancak ne kadar bastırılırlarsa bastırılınsınlar, bilinç düzeyine farklı yollarla ulaşabilirler. Freud'un bu konudaki alışması "Rüyalar ve Yorumları" (1900) adlı eseridir.

Freud, daha sonra nevrozlu bireylerin bozukluklarının kaynağının çocukluk dönemi ve genellikle cinsellikle ilgili olaylar olduğu konusunda araştırmalar yapar. Ardından psikanalitik teorisini antropolojiyle birleştirerek insan davranışlarının ortak kodlarını incelediği "Uygarlığın Huzursuzluğu" (1930) adlı eseri yazdı. Freud, burada Eros'un insanları birleştirmeye çalıştığını iddia ederken, ölüm içgüdüünün buna engel olduğunu belirtir. Bu bağlamda Eros "id", ölüm ise "süperego" ile ilişkilendirilir. Ayrıca, "bilinç, bilinçaltı" ve "id, ego ve süperego" kavramlarını açıklar.

Bilinç, zihindeki düşünce ve bilgilerin açık ve berrak bir şekilde izlenmesini ifade ederken, bilinçaltı insanın bilinçli olarak farkında olmadığı ancak davranışlarını etkileyen bir ruh halidir. Sigmund Freud'un görüşlerine göre, insan davranışlarının temel dinamikleri bilinçaltında yatar.

Freud, insan psikolojisini üç temel bileşenle açıklar: İd, ego ve süperego. İd, temel dürtülerin bulunduğu bilinçdışı alandır ve hazzın doyumuna ilkesine göre hareket eder. İd içinde insanın temel içgüdülerini barındırır, bu içgüdüler cinsel arzuları, hayatta kalma dürtüsünü, tehlikeden kaçınmayı ve şiddeti içerir. İd, anında hazza ulaşmak ister ve ahlaki veya toplumsal normlardan etkilenmez.

Ego, gerçekliğe dayalı bir ilkeyi temsil eder. İd'in sonsuz arzularını düzenler ve kontrol eder. Egonun görevi, id ile dış dünyanın gerçekleri, kuralları, değerleri ve normları arasında denge kurmaktır. İnsan doğduğunda dış dünya tarafından sınırlanmaya başlar ve bu süreçte ego oluşur. Ego, id'in içgüdülerini sınırlar ve dış dünya ile uyumlu bir şekilde davranışları düzenler. Bu, ilkel arzular ile toplumsal gerçekler arasında denge kurmayı gerektirir.

Ego, dış dünya ile uyumlu bir ilişki kurmak için algularını kullanmalı ve içgüdülerini kontrol etmelidir. İd ile süperego arasında bir köprü olarak işlev görür ve bu iki bileşeni dengeleyen benlik olarak kabul edilir. Süperego, toplumsal kuralların ve değerlerin bir parçasıdır ve toplumsallaşmış egonun bir uzantısıdır. İnsanlar, doğuştan itibaren haz ilkesine sahiptirler, ancak toplumsal normlar ve baskılarla bu ilke sınırlanır. Çocuklar, toplumun kurallarını anladıkça haz ilkesini kısıtlamayı öğrenirler.

Freud, insanın bilinçsiz iç dünyasına yolculuk yapmıştır ve bireylerin sıklıkla bilinçaltındaki dürtüler tarafından yönlendirildiğini ve toplumun bu dürtüleri kontrol etmek için mekanizmalar geliştirdiğini fark etmiştir. Bireyler, toplumsal normlara uymaya başlarlar, hatta bu normların etkisi altında olmadan bile bu davranışları sergileyebilirler.

Freud'un sürrealizme açtığı geniş bir gerçeklik alanı vardır. Ayrıca, Freud'un sanatçıların yaratma dürtüsü hakkındaki görüşleri de sürrealistlerin sanat anlayışını daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Sanatçıların, şairlerin, ressamın ve hatta ilkel insanların neden yaratıcı faaliyetlerde buldukları sorusu uzun süre ilgi çekmiştir. Bu faaliyetlerin bazılarının pragmatik olduğunu savunanlar olsa da, bazı insanlar bu tür etkinliklere katılmazlar. İşte bu azınlığın dürtüsünü anlamak önemlidir.

Freud, yaratma eylemi ile nevroz arasında bir ilişki kurar. İnsanlar içindeki istekleri bastırmak zorunda hissederler, ancak bu isteklerden vazgeçmek kolay değildir. Bu istekleri gerçek dünyada tatmin edemeyen insanlar, hayal dünyalarına sığınarak bu arzuları tatmin etmeye çalışır. Bu hayal kurma eylemi sıklıkla cinsel veya kişisel başarılarla ilgilidir. Ancak bu eylem aşırıya kaçarsa, ruh sağlığını tehlikeye atabilir.

Sanatçılar da benzer bir şekilde gerçek dünyada tatmin edemedikleri arzularıyla doludur. Bu arzuları hayal dünyasında ifade ederler ve bu da ruh sağlığı için bir çıkış yolu olabilir. Bu nedenle, sürrealistlerin gerçeklikten kaçtığı birçok şey vardır ve bu kaçışları sanatlarında ifade bulur.

Sürrealizm Akımının Tarihsel Gelişimi

Birinci Dünya Savaşı, toplumsal ve siyasi ortamı olumsuz etkileyerek sanatçıları derinden etkiledi. Bu etki, gerçeküstücülük ve **dadaizm** gibi akımların doğmasına neden oldu. Dadaizm, geleneksel sanata karşı radikal bir muhalefet gösterdi ve gerçeküstücülüğün temelini attı. Gerçeküstücülük, dadaizm akımından ilham aldı ve daha sistemli ve estetik bir yaklaşımla uzun süre devam etti. Bu akımın temellerini atan başka akımlar da vardı, bunlar arasında ünanimizm, sentetizm ve fütürizm bulunmaktaydı. Ayrıca, Marquis de Sade, Gerard de Nerval, Comte de Lautréamont, ve Arthur

Rimbaud gibi yazarlar ve şairler de gerçeküstücülüğün temellerine katkıda bulundular. Sürrealist resimde de, Hieronymus Bosch, Francisco Goya ve Marc Chagall gibi gerçekdışı görsellikler sunan ressamın eserleri etkili oldu.

Dadaizm, burjuva ideolojilerine ve milliyetçiliğe karşı bir muhalefet olarak ortaya çıktı ve özgürlük taleplerini vurguladı. Bu akımın önde gelen figürlerinden André Breton, sosyalizm, anarşizm ve Rus Devrimi gibi etkenlerin etkisi altında bir dönüşüm yaşadı. Gerçeküstücüler, Marksizm'i benimseyerek Fransız Komünist Partisine üye oldular. Gerçeküstücülük, dadaizm gibi yıkıcıdır, ancak aynı zamanda yeniden inşa etmeye odaklanır. İki akım arasında bazı benzerlikler vardır, ancak gerçeküstücülüğün asıl hedefi yıkmak değil, yeni önerilerle yeniden yapmaktır. Bu akımların birçoğu, geleneksel değerlere, yöntemlere ve estetik ölçülere karşı çıkar ve yıkıcı bir tavır sergiler. Dadaizm tesadüfi bir otomatizme dayanırken, gerçeküstücülük, bilinç dışı ruhsal süreçlere odaklanan bir otomatizmi benimser.

Gerçeküstücülük terimi, Guillaume Apollinaire tarafından 1917'de kullanılmıştır. Gerçeküstücülük, André Breton'un 1922'de öncülük ettiği bir akım halini almıştır. Bu akım, özgürlüğü ve başkaldırıyı vurgulamıştır. Genç sanatçılar, Freud'un ruhsal otomatizm yönteminden esinlenerek otomatik yazıyla deneysel çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalar, geleneksel edebiyattan saparak sözcükleri rastgele bir araya getirme eğilimindedir. 1924'te Breton, Birinci Sürrealist Manifesto'yu yayınladı ve 1930'da ikincisini sundu. İkinci manifesto, gerçeküstücülüğün dağılma dönemine girdiğini işaret eder. Bu dönemde sürrealistler arasında politik anlaşmazlıklar artar. Breton, sosyalizme meyilli olsa da sürrealizmin politika ile iç içe olmasına karşıdır. Bu nedenle bazı sürrealist sanatçılar, gruptan ayrılırlar.

1930'ların ortalarından itibaren, gerçeküstücülüğün önde gelen isimleri, André Breton'un yanı sıra Louis Aragon, Pierre Unik, Paul Eluard ve Salvador Dali gibi sanatçıları içermektedir. Ancak, Breton'un sosyalizme meyilli olmasına rağmen bağımsız sanatçıların olması gerektiğini düşündüğü için Aragon ve Eluard ile yolları ayrılır. Sürrealistler, resimlerini ve yayınlarını farklı dergilerde paylaşarak faaliyetlerine devam ederler. II. Dünya Savaşı'nın başlaması, bu sanatçıların dünya çapında dağılmasına yol açar. Breton, Amerika'ya gider ve burada Gerçeküstücülük'ün Üçüncü Bildirisi'ni yayınlamıştır. Sürrealistlerin eserleri hala sergilenmekte ve okunmaktadır. Bu nedenle, gerçeküstücülüğün tarihsel gelişimini anladıktan sonra, akımın amaçlarına odaklanabiliriz.

Sürrealizm Manifestosu (Gerçeküstücülük Bildirgesi - Manifeste du Surréalisme)

1924 tarihli Gerçeküstücülük Bildirgesi'nde André Breton, toplumun bireyi nasıl sınırladığını ve insanın hayal gücünü kullanarak bu sınırları nasıl aşabileceğini tartışır. İnsanın hayal gücünün tutsaklaşması, kendi öz varlığındaki adalet duygusuna ihanet anlamına gelir. Breton, hayal gücünün insanın gerçeklikle kurduğu ilişkiyi değiştirebileceğine inanır ve bu nedenle sanrılar ve yanılsamaların önemli zevk kaynakları olması gerektiğini savunur. Ancak, toplumun yaygın olarak delilik korkusu, insanları hayal güçlerini geliştirmekten alıkoyar.

Breton, hayal gücünün sınırlanmasının hem insanları sıradanlaştırdığını hem de yazarları sınırlayarak onları tek tipleştirdiğini düşünür. Geleneksel edebiyatın benzer yapılar, olay örgüleri, karakterler gibi sınırlamalarla dolu olduğuna inanır. Bu sınırlamalar yazarların tutkularını kısıtlar ve onları aynı kalıplarda çalışmaya iter. Breton, roman kahramanlarının da aynı şekilde sınırlı ve değişmez olduğunu düşünür. Bu nedenle, mantıksal bağlardan kurtulmak, aynı zamanda süperego'dan kurtulmak anlamına gelir.

Breton, rasyonalizmin sadece doğrudan deneyimle ilgili gerçekler için kullanılması gerektiğini

savunur ve mantığın sınırlarının ötesine geçerek hayal gücünü serbest bırakmanın önemine vurgu yapar. Freud'un keşifleri, insanların kendilerini daha özgürce ifade etmelerine yardımcı olur ve gerçeküstüçülük, bu sınırları aşma çabasının bir ürünüdür. Bu akım, hayal gücünün yeniden canlanmasını ve haklarının geri kazanılmasını amaçlar.

Breton, rüyaların insanların ruhsal aktivitesinin büyük bir kısmını oluşturduğunu ve bu nedenle önemsendiğini belirtir. Rüyalar, günlük yaşam zamanına kıyasla oldukça uzun bir süre ve farklı bir dünya sunar, ancak genellikle insanlar bunu sadece bir yan ürün olarak görürler. Breton ise rüyaların ayrı bir yaşam ve deneyim alanı olduğunu savunur.

Rüyaların önemini şu nedenlerle vurgular:

1. Rüyalar, sürekli ve örgütlüdür, bellek rüyalardan alıntı yapabilir ve geçişleri dikkate alabilir.
2. Gerçeklikle ilgili belirsiz bir fikre sahip olduğumuzu, rüyanın öğelerinin daha geniş bir kapsamdaki dağılımını önceden kabul etmemizi engeller.
3. Breton, rüyanın insanlardaki potansiyeli ortaya çıkardığını vurgular. Rüya insanları öldürebilir, hızlıca uçabilir ve özgürce sevebilirler. Bu potansiyeli keşfetmek önemlidir.

Rüyanın ve gerçeğin aslında sürreel birleşeceğine inanan Breton, masalsı şeylerin ve güzelliklerin gelecekte daha fazla önem taşıyacağını düşünür. Breton, sürrealizmin modern şiirin imajinatif yapısını zenginleştirdiğini ve bu etkinin Türk şiirinde de İkinci Yeni Hareketi'nin anlamsızlıkla suçlanan şiirlerinde görüldüğünü belirtir.

Breton, düşüncelerinin hızlı ve kendiliğinden geldiğini, yazarken yetişemediğini ve bazı ayrıntıları unuttuğunu ifade eder. Bu hızlı yazma yöntemini Sigmund Freud'un yöntemlerinden esinlenerek keşfettiğini söyler. İlk gün, Breton ve arkadaşı Soupault, bu hızlı yazma yöntemini kullanarak yaklaşık elli sayfalık benzer metinler oluştururlar. Metinler arasında benzerlikler bulunsada, farklı mizacın etkilerini taşırlar. Breton, metinlerin düzenlenmemesi gerektiğini savunur, çünkü düzenleme metni sınırlar ve şiirsel saçmalığın anında etkisini yitirmesine neden olur.

Sürrealizm terimini, Guillaume Apollinaire ve Philippe Soupault'un ilham aldığı bir ifade olarak kullanmışlardır. Ancak, Apollinaire'inkinden daha geniş bir anlam taşır. Breton, Gerard de Nerval'in "süper natüralizm" ifadesini kullanmalarının daha uygun olabileceğini söyler. Manifesto, sürrealizmin özel bir tanımını sunar: "Sürrealizm, kişinin düşüncenin gerçek işleyişini ifade etmeyi seçtiği saf ruhsal otomatizmin uygulandığı bir düzlemdir." Sürrealizm, rüyaların ve tarafsız düşünce oyunlarının mutlak gücüne inanır ve diğer ruhsal mekanizmaları reddederek hayatın temel sorunlarını çözmek için kullanılır. Bir dizi sanatçı, bu mutlak sürrealizm eylemlerinde yer almıştır.

Andre Breton, sürrealizmin öncülerini ve eski sanatçıları (Dante, Shakespeare) incelediğini, sürrealizmin köksüz olmadığını belirtir. Ayrıca ressamların (Uccello, Seurat, Moreau, Picasso) eserlerinde zaman zaman sürrealist izler bulunduğunu not eder. Manifestonun "Sihirli Sürrealist Sanatın Sırları" bölümünde, sürrealist bir eser oluşturmak için gereken motivasyonu açıklar. Yazarın önerilerini takip ederek metin oluşturulabileceğini söyler. Breton, ikinci manifestoyu 1930 yılında, sürrealizme yönelik eleştirilere cevap olarak yayımladığını ve lideri pozisyonundaki Breton'un öncülük ettiğini belirtir.

İkinci Sürrealizm Bildirgesi (1930)

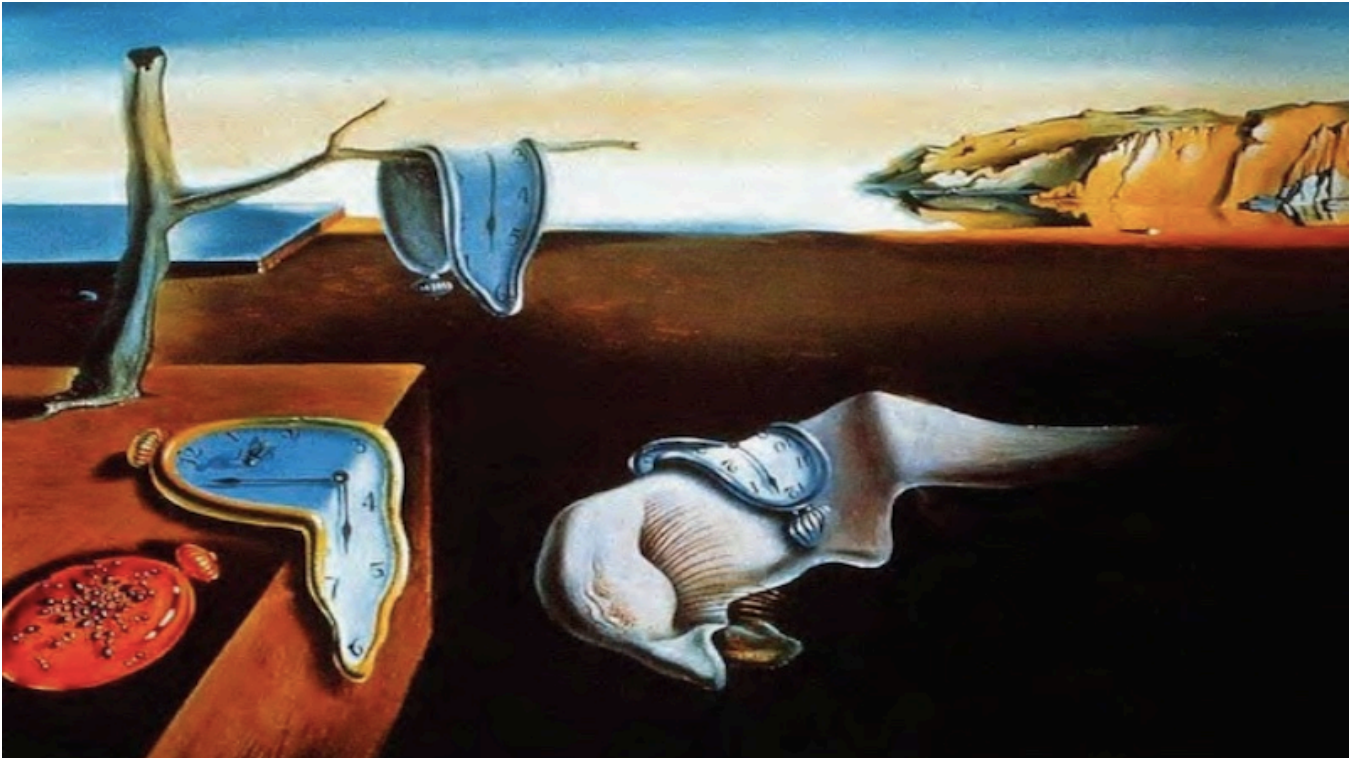
İkinci Sürrealist Manifesto (1930), Andre Breton'un sürrealizme olan angajmanını ve Marksist ideolojiyi kabul ettiğini gösterir. Breton aynı dönemde Sürrealizm Devrimin Hizmetinde adlı bir dergi kurar. İkinci manifesto, sürrealizmin savunulduğu bir duruşu yansıtırken, ilk manifestoda olduğu gibi hâlâ yıkıcı bir yaklaşımı sürdürdüğünü gösterir. Eleştirilerin büyük bir kısmı sürrealizmin komünizmle nasıl uyumlu olduğuyla ilgilidir. Breton, sürrealizmin işlevini gerçek ve

gerçekdışı, mantık ve mantıksızlık, düşünme ve etki gibi kavramları eleştirel bir şekilde incelemek olarak tanımlar. Ayrıca, sürrealizmin tarihsel materyalizmle benzerlik taşıdığını vurgular ve eleştirilere anlam veremediğini ifade eder, çünkü aşk, düşler, delilik, sanat ve din gibi konulara aynı açıdan yaklaşmanın mümkün olduğunu savunur.

İkinci Manifesto'da, sürrealizm daha siyasi bir ton alırken, Andre Breton, devrimi destekleyen ve idealizme karşı materyalizmi savunan bir söylemi benimser. Ancak, Breton fikirlerini peşinde sürdürür ve Komünist Parti'nin hatalarını eleştirir. Bu nedenle, sürrealizm ve sosyalizmi birleştirmeye çalışsa da, tercih ettiği şey sürrealizmdir. Aynı dönemde Louis Aragon gibi diğer sürrealist sanatçılar da benzer savunma niteliğinde açıklamalar yaparlar ve sosyalist devrime yakın dururlar.

Aragon'un gerçeküstü akıma yönelik düşünceleri şu şekildedir:

1. Edebiyatla doğrudan bir ilgimiz yok, ancak gerektiğinde edebiyattan yararlanabiliriz.
2. Gerçeküstüçülük yeni veya kolay bir ifade biçimi değil, usun ve ussallığın ötesinde tamamen bağımsız bir yol.
3. Devrim yapma amacındayız.
4. Devrim ve gerçeküstüçülüğü birleştirme nedenimiz, devrimin ilgisiz, tarafsız ve hatta umutsuz doğasını vurgulamaktır.
5. İnsan davranışlarını değiştirmek iddiamız yok, ama düşüncenin kırılğanlığını ve inşa ettiğimiz titretiler göstermek istiyoruz.
6. Topluma uyarıda bulunuyoruz: Sapkınlıklarınıza ve falsolarınıza dikkat edin, biri bile gözümüzden kaçmaz.
7. Her düşünce dönüşümünde toplumla karşılaşacağız.
8. Başkaldırı uzmanlarıyız, her türlü eylemi gerçekleştirebiliriz.
9. Batı dünyasına sesleniyoruz: Gerçeküstüçülük, bir şiirsel üslup değil, akıl içindeki çığılıktır ve engelleri aşma kararlılığıyla doludur.

Salvador Dali - Belleğin Azmi / 1931 / Sürrealizm Akımı

Sürrealizm Akımının Sanat Dünyasına Kazandırdıkları

Sürrealizm, geleneksel sanatın sınırlarını aşarak iç dünyayı keşfetmiş, sürekli olarak kendine özgü bir ifade biçimi geliştirmiştir. Amorf bir yapıya sahiptir ve sıra dışı, garip, tuhaf, aykırı ve “kitsch” öğeleri aramıştır. Geleneksel estetik kurallarını reddedip biçime odaklanmamıştır, çünkü bu kuralların bilinçaltındaki gerçekleri bastıracağına inanmışlardır. Sanatçı, arzusun rüzgârına kendini bırakan ve bu rüzgârın etkisiyle özgürce esen kişidir. Arzu ve tutku sanatın ayrılmaz bir parçasıdır.

Gerçeküstücüler, estetiklerinde mantıksal bağlantı eksikliği olan iki gerçeğin çarpıcı bir yakınlaşmasının ortasında yer alır. Bu karşılaşmadan harikalar doğar, sezgilerden, çağrışımlardan, düşlerden, hipnozdan, sayıklamalardan ve Salvador Dali'nin eleştirel paranoya yönteminden ilham alırlar. Ayrıca, akıl hastalarının eserlerinin tuhaf güzelliğine, çocuk resimlerinin garip cazibesine ve sıradan nesnelere büyüleyici gücüne odaklanırlar. Bu, Arthur Rimbaud'un “kâhin olmak” ve “kendini kâhinleştirmek” fikrini hayata geçirme çabalarıdır.

Sürrealizm Akımının Temel Nitelikleri Nelerdir

1. Sürrealizmin temel ilkeleri, başkaldırı ve uyumsuzluk üzerine kuruludur. Gerçeküstücüler, geleneksel ve sıradan olanı reddeder ve mevcut sanat anlayışını değiştirmeye çalışırlar. Toplumsal kurallara uymak istemezler ve sürekli değişim ve dinamizme önem verirler. Bu, başkaldırma felsefelerinin temelini oluşturur.
2. Gerçeküstücüler, Birinci Dünya Savaşı sonrası akıl dışı bir dünya ortamı ile karşı karşıya olduklarını düşünürler. Akıl, insanlara acı verir ve yaşam alanı bırakmazsa, kaçılması gereken bir düşmandır. Bu nedenle sürrealistler, akıl ve düzenin baskısından kaçmaya çalışırlar ve yeni bir dünya kurma amacındadırlar. Sanatta daha önce akıl büyük bir rol oynamış olsa da, şimdi bu klasik yaklaşıma karşı çıkarlar.
3. Sürrealistler, insanın bilinçaltının gerçek ve doğal haliyle arzularını ve korkularını barındırdığına inanır. Bu nedenle bilinçaltı onlar için değerli bir kaynaktır. Diğer tekniklere geçelim.
4. Sürrealistler, düşlerin ve rüyaların insanın iç dünyasını keşfetmek ve en yüce bilgiye ulaşmak için bir fırsat olduğuna inanırlar. Rüyaların insanları mantıksız ve gizemli bir dünyaya götürdüğünü düşünürler. Bu nedenle Sürrealistler, Freud'un “bilinçsiz arzuların ve gizli eğilimlerin dünyası” tezini temel alır ve rüyaları önemserler.
5. Sürrealistler, çocukluğun toplumsal kurallardan arınmış özgürlüğünü ve saflığını özlerler. Çocukluk, onlar için bir kaçış alanıdır. Yetişkinler için sanat, bir çocuk oyunu gibidir ve sürrealistler bu coşkuyu tekrar yakalamak isterler.
6. Gerçeküstücüler, mizahı, toplumsal baskılardan kurtulmanın bir yolu olarak görürler. Mizah, kurallara ve geleneklere karşı bir isyanın bir ifadesidir ve hayatı daha hafif ve anlamlı hale getirir. Ayrıca mizah, umutsuzluğun bir şekli olarak da kullanılır. Sürrealistler, mizah aracılığıyla toplumsal düzeni ve değerleri alay konusu yaparlar.
7. Gerçeküstücüler, akıl dışı ve yabancı nesnelere ve görüntülerin kullanılmasını savunur. Bu nesnelere ve görüntüler, gerçeklik algısını sarsarak insanların sıradan anlayışlarının ötesine geçmelerine yardımcı olur. Salvador Dali'nin “Paranoyak Eleştiri Metodu” gibi teknikler, gerçeküstücü nesnelere ve görüntülerin yaratılmasında kullanılır.
8. Gerçeküstücüler, akıl hastalarının düşünsel serbestliğini ve iç dünyalarındaki zenginliği takdir

ederler. Akıl hastalarının, sıradan insanların göremediği şeyleri gördüklerine inanırlar. Bu nedenle akıl hastalarının dünyasına ilgi duyarlar ve bazen akıl hastalığını taklit etmek, gerçeküstücü deneyimler yaratmaya yardımcı olabilir, örneğin sarhoşluk ya da uyuşturucu kullanımı gibi yollarla.

9. Sürrealistler, otomatik yazımı kullanarak bilinçdışı düşünceleri serbest bırakmanın ve insanın içsel doğasını keşfetmenin bir yolunu bulurlar. Bu yöntem, düşünce ve kontrol olmaksızın kâğıda dökülen içsel ifadeleri yakalar. Bilinçdışı düşünceleri serbest bırakmanın ve insanın özgürlüğünü yeniden kazanmanın bir aracı olarak görülür.

10. "Le Cadavre Exquis" veya "Nefis Kadavra," gerçeküstücülerin oynadığı bir oyundur. Birden fazla kişi bir araya gelir, ardışık olarak her biri bir kelime ya da resim ekler ve sonunda anlamsız ya da sıra dışı bir dizi cümle ya da resim elde ederler. Bu oyundan örnekler, fantastik imgeleri yaratmak için kullanılan özel bir tekniği sergiler.

Sürrealizm Akımının Özellikleri Maddeler Halinde

1. Geleneksel normlara karşı gelir, sürekli değişim ve dinamizmi teşvik ederler.
2. Birinci Dünya Savaşı sonrası kaosun ardından, sürrealistler akıl ve düzeni düşman olarak görür ve yeni bir dünya oluşturmayı amaçlarlar.
3. Sürrealistler insanın bilinçaltının arzularını ve korkularını değerli bir kaynak olarak kabul eder ve rüyaları önemserler.
4. Düşlerin insanın iç dünyasını keşfetmek ve yaratıcılığı teşvik etmek için bir fırsat olduğuna inanır.
5. Çocukluk özlemi, çocukluğa dönüş: Sürrealistler, çocukluğun özgürlüğünü ve saflığını ararlar ve sanatı bir oyuna dönüştürerek bu coşkuyu yakalamaya çalışırlar.
6. Alaycılık ve mizahı toplumsal baskılara karşı bir araç olarak kullanır ve alaycı bir gülüşle zorluklardan kaçmanın bir yolunu bulur.
7. Gerçeküstücü nesnelere, görüntüleri: Gerçeküstücüler sıra dışı nesnelere ve görüntüleri kullanarak gerçeklik algısını sarsmayı hedeflerler.
8. Akıl hastalarının düşünsel serbestliğini takdir eder ve akıl hastalığını taklit ederek sürrealist deneyimler yaratmayı denerler.
9. Otomatik yazımı kullanarak bilinçdışı düşünceleri serbest bırakmanın bir yolunu bulurlar.
10. Le Cadavre Exquis (Nefis Kadavra): Bu oyun, bir grup insanın sıra dışı cümleler veya resimler oluşturmak için bir araya gelmesini içerir.

Sürrealizm Akımının Temsilcileri Kimlerdir

Andre Breton: Fransız şair ve yazar olarak tanınır. Tıp öğrenimi görürken psikiyatriye ilgi duydu ve Freud'un etkisiyle sürrealizme yöneldi. 1924'te Sürrealizm Bildirgesi'ni yazarak akımın temel ilkelerini belirledi. Ayrıca, sosyalizm ve sürrealizmi birleştirmeye çalıştı. Breton'un eserleri arasında "Dünya Işığı," "Nadja," ve "Suyun Havası" gibi önemli yapıtlar bulunur.

Rene Char: Fransız şiirinin öncülerinden biri olup, gerçeküstücü akıma katıldı ve şiirlerinde savaşın acımasızlığını ele aldı. Ayrıca, Benjamin Perret, Rene Crevel, Antonin Artaud, Raymond Queneau, Dylan Thomas, ve Henri Michaux gibi diğer isimler de gerçeküstücü hareketin içinde yer aldılar. Sürrealizmin Türk şiirinde Garip Akımı Şiiri ve II. Yeni Şiiri temsil eden Ece Ayhan ve İlhan Berk gibi şairler üzerinde izlerini görmek mümkündür, ancak Garipçiler Şiiri tam anlamıyla sürrealizme ait değildir.

Louis Aragon: Şair, romancı, düşünür ve siyasetçi olarak bilinir. Dadaizm ile sanatsal kariyerine

başlayan Aragon, Andre Breton ve Philippe Soupault ile tanışarak sürrealist eserler vermeye başladı. Littérature dergisini bu isimlerle birlikte kurdu. Şiir kitaplarının yanı sıra “Parisli Köylü” adlı romanıyla da tanınır. 1927’de Komünist Partiye katıldı ve Sovyet ideolojisine bağlılık gösterdi. Sosyalist ideolojiye yönelerek “Gerçek Dünya” adlı uzun soluklu romanı ve diğer eserleri yazdı. Aragon, şiirleri arasında en bilinen eserlerinden biri olan “Elsa’nın Gözleri” ile tanınır.

Philippe Soupault: Şair, romancı ve eleştirmen olarak bilinir. Gerçeküstücülüğün kurucularından biridir ve ilk şiirlerini Dadaizm etkisiyle yazdı. Sürrealizmin önemli figürlerinden biri olan Soupault’un eserleri arasında “Manyetik Alanlar” ve “Siyah” bulunur. Aynı zamanda Charles Baudelaire hakkında yaptığı çalışmalar da dikkat çekicidir.

Robert Desnos (1900-1945): Fransız şair ve yazar Robert Desnos, gerçeküstücü akımın kurucularından biridir ve otomatik yazı becerisiyle mizah, ironi ve tutkuyu bir araya getirir. II. Dünya Savaşı sırasında geleneksel şiire döner ve hümanizmi yansıtır. Eserleri arasında “Fantomaların Yakarışı,” “Talih,” “Nöbet,” ve “Vatan” bulunur. Ölümünden sonra, gerçeküstücü ve sonrası dönemi kapsayan şiirleri “Halka Açık” adıyla toplanır.

Paul Eluard: Gerçeküstücü akımın kurucularından ve önde gelen şairlerinden biridir. İkinci Dünya Savaşı ve Nazi işgali gibi tarihi olaylar şiirlerine yansır. Eluard, Aragon ve Breton ile tanışarak gerçeküstücü şiir anlayışına yön verir ve zihinsel bozukluklar üzerine çalışmalar yapar. İspanya İç Savaşı’ndan sonra komünist bir düşünceye sahip olur. Şiirlerinin temaları acı, zulüm, direniş ve mutluluk arayışıdır. Daha sonraki eserleri “Her Şeyi Söyle” ve “Anka” da bu temaları işler.

Jacques Prévert: Fransız bir şair ve senaryo yazarıdır ve en çok umut ve aşk temalı balatlarıyla tanınır. “Paroles” (Sözcükler, 1945) adlı şarkı-şiir koleksiyonu, eski sözlü şiir geleneğini canlandırarak ün kazandı. Bu şiirler, sürrealist etkilerle anarşist bir yapıya sahiptir. Şair, çeşitli şiir tekniklerini deneyerek okuyucuyu şaşırtmayı amaçlar ve aynı zamanda tiyatro yazmıştır. Prévert’in siyasi içerikli oyunları da vardır. Eserlerinden bazıları “Sisler Rıhtımı” (1938), “Haylaz Çocuklara Öyküler” (1947), “Ay Operası” (1975) ve “Harikalar Tablosu” (1974) şeklindedir.